

УДК 373.3.091.313

Т.Д. Сіваш,
Україна, м. Вінниця

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Постановка проблеми. Соціальні реформи у суспільстві України змінили головні цілі освітньої галузі. Нова філософія визначила основну стратегію діяльності педагога: спрямування процесу навчання та виховання на розвиток духовного світу кожної особистості, становлення загальнолюдських цінностей, формування та розвиток творчих здібностей школярів. Творчість і творча діяльність формує індивідуальність людини, яка визначає її цінність, а тому розвиток креативної особистості набуває великого практичного значення. Дитина повинна пізнати шлях творчого пошуку, який привчає самотійно знаходити розв'язок, адже за словами І. Песталоцці: «кожен пізнає лише те, що сам пробує зробити» [3, 327].

Про необхідність розвитку творчих здібностей йдеться у державних нормативних документах, зокрема в основних положеннях Закону України «Про освіту» (1991р.), Закону України «Про загальну середню освіту» (1999р.), Національної доктрини розвитку освіти (2002р.). У Державній національній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття») зазначається, що одним із стратегічних завдань реформування освіти є формування творчої особистості, забезпечення пріоритетності розвитку людини [2].

Аналіз попередніх досліджень. Починаючи ще з античної системи виховання, навчально-виховний процес орієнтується на розвиток креативності особистості. Велику увагу приділяли йому К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін. На сучасному етапі проблемою розвитку творчої особистості займаються психологи Г. Балл, Г. Костюк, С. Максименко, В. Моляко, Я. Пономарьов, педагоги І. Бех,

І. Волощук, І. Зязюн, А. Машталір, О. Савченко, Г. Тарасенко та багато інших. Дослідники аналізують різні аспекти проблеми творчих здібностей, їх природи, компонентного складу, критеріїв та показників розвитку, методів і прийомів формування. Проте більшість із цих питань і досі залишаються дискусійними. Насамперед це стосується удосконалення методів формування творчої особистості, пошуку інноваційних технологій шляхів розв'язання проблеми.

Мета статті – визначити теоретичні аспекти використання проектної технології у розвитку креативних здібностей молодших школярів, а також презентувати практичну реалізацію дослідницько-пошукового проекту у процесі роботи з учнями початкової школи на уроках літературного читання.

Виклад основного матеріалу. Однією з ефективних інноваційних технологій є проектна, сутність якої полягає в орієнтації учнів на створення певного матеріального або інтелектуального продукту, а не просто вивчення певної теми [5, 293]. Існують різні види проектів: дослідницький, творчий, ігровий, інформаційний, практично-орієнтований, телекомунікаційний [1, 3].

У навчальному проекті школярі є рівноправними учасниками освітнього процесу, діячами творчого колективу. Тематика проектів залежно від ситуацій може бути різною, проте завжди слід враховувати інтереси та здібності учнів. Учні об'єднуються в групи за своїми інтересами, а тому забезпечується розмаїтість рольової діяльності. Метод проектів дозволяє залучати до дидактико-виховного процесу і почуття дітей, що є невід'ємною складовою успіху. Під час реалізації проекту молодші школярі вчаться допомагати своїм колегам по роботі, у них формуються вміння самостійного орієнтування у просторі інформації, обов'язковість, відповідальність перед товаришами.

Уміння користуватися методом проектів – показник високої кваліфікованості вчителя, його ставлення до інноваційних навчально-розвивальних технологій у роботі з учнями. Реалізація методу проектів на

практиці веде до зміни позиції вчителя. Із носія готових знань він інтерпретується в організатора пізнавальної, дослідницької діяльності учнів.

Зазнає змін і психологічний клімат в класі, адже вчитель переорієнтовує стандартизовану навчально-виховну роботу на різноманітні види самостійної діяльності учнів, пріоритетною стає пошуково-дослідницька діяльність творчого характеру.

Підготовка і реалізація проекту має чітку послідовність.

Перший етап – мотиваційно-орієнтувальний. Він передбачає:

- 1) усвідомлення учнями мотиву і мети діяльності;
- 2) визначення основної проблеми і завдань досліджень;
- 3) визначення задуму проекту, висування гіпотез щодо його розв'язання;
- 4) виявлення і обговорення методів дослідження, на основі яких буде реалізовуватись проект.

На цьому етапі доцільно використовувати методи, що дозволяють висловити й обговорити різноманітні ідеї, наприклад, «мозкової атаки», «круглого столу».

Другий етап – конструктивний:

- 1) учні об'єднуються у тимчасові групи для здійснення проектної діяльності;
- 2) складання чернетки плану з його наступним обговоренням і коригуванням, затвердження робочого плану проекту;
- 3) розподіл обов'язків між учнями, які здійснюють проект;
- 4) виконання проекту (збирання інформації, систематизація й аналіз отриманих даних);
- 5) обговорення способів оформлення кінцевих результатів, їх первинне оцінювання;
- 6) оформлення проектів у вигляді текстів, малюнків.

Третій етап – презентаційний. На цьому етапі здійснюється захист проекту. Презентація проекту може відбуватися у формі рольової гри або у вигляді стінгазети чи книжки.

Четвертий етап – експертиза проекту, під час якої необхідно з'ясувати, чи досягнуто поставленої мети; чи відповідають отримані результати сучасному рівню наукових знань з певної проблеми; чи змогли учні задовольнити свої інтереси, виявити свої здібності. Експертиза є необхідним компонентом цієї технології, це одна з істотних відмінностей проектної технології від інших методів навчання, наприклад проблемного.

Критеріями оцінювання проекту є значущість і актуальність висунутих проблем; коректність використовуваних методів дослідження і обробки одержаних результатів; активність учасників проекту відповідно до їхніх індивідуальних можливостей; характер відносин і взаємодії учасників проекту; глибина занурення у проблему; уміння аргументувати свої висновки, відповідати на запитання; естетика оформлення результатів виконаного проекту.

П'ятий (кінцевий) етап – оцінювально-рефлексивний, мета якого полягає у самостійному оцінюванні учнями своєї праці. Школярі усвідомлюють власні досягнення і виявляють нерозв'язані питання, обговорюють труднощі, що виникли під час збирання й обробки інформації, роботи з партнерами, розглядають шляхи подолання цих труднощів; аналізують, де вони змогли виявити свої творчі здібності, а де ні та чому.

У процесі експериментального дослідження нами був реалізований дослідницько-пошуковий проект «Юні творці поезії», проведений для учнів 3-Б класу СЗШ №18 м. Вінниці, метою якого було визначити цінність поезії як одного із засобів виховання дитини. А для цього необхідно: поглибити знання дітей про поезію, збагатити читацький досвід, розвивати мовлення учнів, їхні креативні здібності, навчити складати авторські вірші. Для розв'язання даних проблем потрібно було попрацювати у бібліотеках, познайомитися з поетами рідного краю, реалізувати власну творчу діяльність.

Нами висувались основні завдання проекту:

- ✓ дізнатися історію виникнення віршів;

- ✓ ознайомитися з віршами українських поетів та поетів-земляків;
- ✓ спробувати свої можливості у написанні віршів;
- ✓ провести опитування «Чи потрібні вірші?».

Для виконання поставлених завдань нами були організовані групи:

- ❖ група «Дослідники» – досліджувала історію виникнення віршів;
- ❖ група «Художники» – відшукувала картини художників, що можуть надихнути на написання віршів;
- ❖ група «Пошуковці» – знайомилася з українськими поетами та поетами рідного краю;
- ❖ група «Творці» – складала власні вірші;
- ❖ група «Журналісти» – проводила опитування «Чи потрібні вірші?».

Кожна з груп активно і старанно працювала, відшукувала інформацію у бібліотеках, Internet-мережі щодо своїх завдань. Під час проекту діти познайомились із поетами-земляками, організували зустрічі, де поети читали вірші, написані для них. Третьюкласники ознайомились з технікою складання віршів, зацікавили цим питанням батьків.

Яскравим підсумком проектної діяльності стала презентація учнями виконаної роботи.

Звіт групи «Дослідники».

Ми провели дослідницьку роботу і з'ясували, що слово «вірш» походить від латинського «versus», тобто рядок. Передумови для виникнення віршів тісно пов'язані з пісенним фольклором. Перші зразки книжного віршування були досить примітивними за своїм змістом та формою.

Поети XVI – XVII століть відтворили у багатьох віршах історичні, соціальні та сімейно-побутові картини життя. Вірші виражали прагнення почуття широких мас народу. Кращі зразки їх стали народними піснями.

Звіт групи «Художники».

Ми переглянули чимало робіт видатних художників і зрозуміли, що образотворче мистецтво тісно пов'язане із поезією. Картини надихають

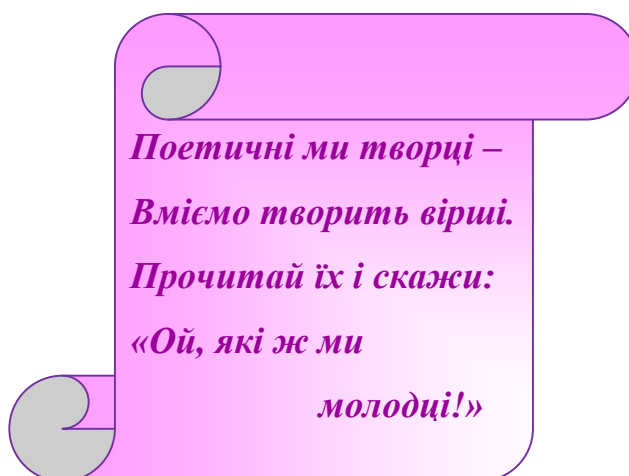
людину на створення чудових віршів, вони піднімають настрій, розвивають почуття прекрасного.

Звіт групи «Пошуковці».

Ми провели пошукову роботу і дізналися, що в Україні є багато прекрасних поетів. А найголовніше – що дехто з них живе поруч із нами – в нашому місті. Ми ознайомилися з творчістю дітей школи, а також поспілкувалися зі старшокласниками, які пишуть вірші.

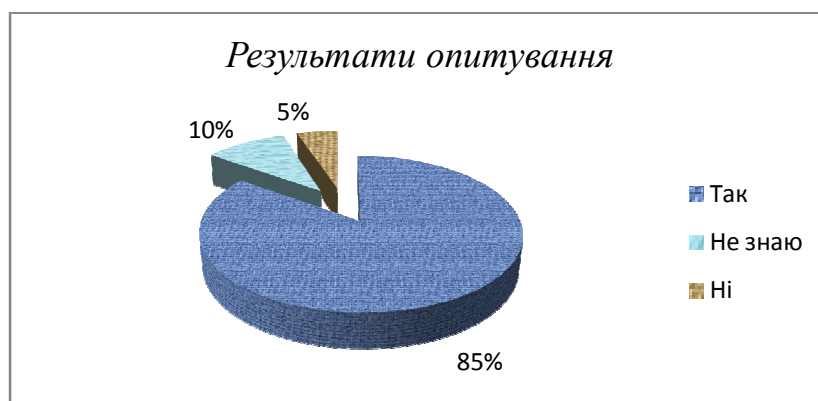
Звіт групи «Творці».

Складаючи вірші, ми створили проект «Прийшла весна», адже саме навесні природа прокидається і пробуджується від сну. Як промінчики сонця зігрівають землю, дерева, квіти, так і наші вірші зігрівають душу, звеселяють, роблять нас кращими та добрішими, а наші сім'ї – духовно багатими.

Звіт групи «Журналісти».

Ми провели опитування «Чи потрібні вірші?». Відповіді опитаних розподілились наступним чином:

Визначаючи роль поезії у житті людини, учні зазначали, що вірші навчають жити, покращують настрій, збільшують словниковий запас, збагачують духовно, дають краще уявлення про навколишній світ.

Освітнім продуктом стала колективно створена ілюстрована збірка авторських дитячих віршів.

Підсумовуючи, слід сказати, що талант писати вірші – закладений у кожному з дитинства, проте не кожен це знає й усвідомлює. Тому потрібно розкривати себе, пробувати свої можливості. Створення віршів відкриває в людині почуття прекрасного, людяність, доброту, почуття любові до рідного краю, природи, родини. Вірш – це дзеркало душі. Поезія збагачує людину. Ми впевнені, що поети – доброзичливі, виховані люди і, мабуть, щасливі.

Висновки. У процесі роботи з використанням проектної технології у молодших школярів формується вміння працювати в групі, відповідати за прийняте рішення, робити аналіз результатів власної діяльності, підкоряти свій характер та час інтересам колективу. Досвід роботи свідчить, що учні можуть бути активними учасниками проекту, мати власний погляд на інформацію, визначати цілі та завдання, шукати способи їх вирішення. Метод проектів дає змогу учням вчитися на власному досвіді і приносить задоволення учням, які наприкінці отримують продукт власної праці.

Література

1. Артисюк І. Застосування методу проектів у початковій школі / Ірина Артисюк // Початкова освіта. – №27 (603). – 40с. – С. 3 – 4.
2. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (1993 р.) // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>

3. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: учеб. пособие для пед. вузов / [Пискунов А.И., Вендровская Р.Б., Кларин В.М., и др.]. – 2-е изд. испр. и доп. – М.: Творческий центр «Сфера», 2001 – 510с.
4. Кобелкова С. Метод проектів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів / С. Кобелкова // Початкова освіта. – 2009. – № 5-7. – С.21.
5. Мойсеюк Н.Є. Проектна технологія / Н.Є. Мойсеюк Педагогіка. Навчальний посібник. – 5-е вид., доп. і переробл. – К., 2009. – 656с. – С. 293 – 295.
6. Новиченко О. Використання проектної технології як засобу розвитку творчих здібностей учнів / О. Новиченко // Проекти в початковій школі: тематика та розробки занять / К.: Шкільний світ, 2008. – С. 93 – 97.

У статті описано теоретичний аспект використання проектної технології у розвитку творчих здібностей учнів початкової школи, а також презентована практична реалізація дослідницько-пошукового проекту у процесі роботи з молодшими школярами на уроках літературного читання.

Ключові слова: *творчість, розвиток здібностей, інноваційні технології навчання, проектна технологія, молодші школярі.*

В статье описан теоретический аспект использования проектной технологии в развитии творческих способностей учеников младших классов, а также показана практическая реализация исследовательского поискового проекта в процессе работы с младшими школьниками на уроках литературного чтения.

Ключевые слова: *творчество, развитие способностей, инновационные технологии обучения, проектная технология, младшие школьники.*

Theoretical aspect of using project technology for development creative abilities of elementary school pupils described in this article. Practical realization of research project in the work process with pupils on literary reading lessons is presented too.

Key words: *creative, development of abilities, innovations technology of education, project technology, elementary school pupils.*

Сіваш Т.Д. Метод проектів як інноваційна технологія розвитку креативних здібностей молодших школярів / Т.Д. Сіваш // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 35 / Редкол. : І.А. Зязюн (голова) та ін. – **Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2013. – С. 53-58.**